

Bir Doktora Tezi, Akademisyen Sorumluluğu ve Üniversitenin Halleri

Üniversitelerde kabul edilmiş doktora tezleri hakkında eleştirel bir şeyler yazmak yaygın bir uygulama değil. Böyle bir çabayı zaman kaybı olarak görenlere ben de hak veriyorum. Ancak bazen öyle çalışmalarla karşılaşılırsunuz ki, bu kadarı da olmaz demekten kendinizi alamıyorsunuz. Burada sözünü edeceğim çalışmayı üniversitedeki görevim gereğince incelemek durumunda kaldım. Bir kez çalışmayı incelemek zorunda kalınca, gördüklerim ve tespit ettiklerimi paylaşmadan duramadım. Zira sorun sadece sayıları çok fazla olan ve yüksek lisans tezi bile olamayacak çalışmalara bir yenisinin eklenmesi değil. Bizatihi tez jürisinin oluşturulması, ilgili akademisyenlerin muhtemel davranış biçimleri üniversitelerimizde ne olup bittiği konusunda aydınlatıcı.

Yazıda vurgulamak istediğim iki nokta var. Birincisi, üniversitelerin yüksek lisans ve doktora eğitiminin kalitesini sağlamaya yönelik mekanizmaların çoğu zaman çalışmadıkları ve kötüye kullanıma ne kadar açık oldukları. İkincisi ise, bir bütün olarak yönettikleri ya da jüri üyesi olarak buldukları tezlerde asgari -daha fazlası değil- bilimsel standartları gözetmediğini umduğunu isimlerin bu standartlardan ne kadar uzak olabilecekleri. Türkiye'deki akademik kalite sorunu, sayıları çok fazla olan kötü akademisyen dayanışma ağlarının yaygınlığından, ki Cemil Meriç eşkıya çetesi derken herhalde bunları kastetmiştir. Çok daha derin bir sorun... Öyle bir akademik pratikler bütünü söz konusu ki, belli bir düzeyi tutturabilmiş olduğunu düşündüğünüz isimler bile bu ağların içinde kendilerine biçilmiş rolleri fazlaca rahatsızlık duymadan yerine getirebiliyorlar.

Toplumumuzun her kesiminde gözlemlenebilen, kayıtsızlık, lakaytlık, kayırmacılık,

"Üniversite bir eşkıya çetesi.

Sarsılacaklar diye elele vermişler."

Cemil Meriç¹

Tanel Demirel*

* Doç.Dr. Demirel, Çankaya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir.

1- Cemil Meriç, *Bütün Eserleri 5, Sosyoloji Notları ve Konferanslar*, İstanbul, İletişim, 2006, s, 407 (Cemil Meriç'ten Ümit Meriç'e 16 Temmuz 1975)

söylenilen/savunulan ile yapılan eylem arasındaki uçurumdan rahatsızlık duymama bir bütün olarak akademide de kendisini hem de fazlasıyla gösteriyor. Düşünce özgürlüğü üzerindeki sınırlamalar, kaynak yetersizlikleri, aşırı ders yükü, ne önemlidir ne anlamlıdır sorusu yerine ne yayınlanabilir sorusunu öne çıkaran yayın fetişizmi, üniversitelerimizin ciddi problemlerinden. Fakat bunlar daha derinlerdeki çok asli (ve öyle olduğu içindir ki, sözü edilen meseleleri daha katmerli hale getiren) bir başka problemi gizlememeli. İş ahlâkının, yaptığı işe saygı duymanın, asgari akademik standartları her şeyin üzerinde tutma bilincinin içselleştirilememesi gibi gayet yaygın ve fakat diğer sorunlar gibi sıklıkla dile getirilmeyen bir başka sorununuz da var.

Bir "Doktora" Tezi

İncelemek durumunda kaldığım doktora tezi Sayın Diren Çakmak'a ait. "Forum Dergisi: 1954-1960" başlığını taşıyan tez, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalına sunulmuş ve Aralık 2007 tarihinde oybirliği ile başarılı bulunarak kabul edilmiş. Çift satır aralığı ile yazılmış 700 sayfa tutan ve belli bir sistematığe sahip olmadığı gibi, ne dediği çoğu zaman anlaşılamayan bir tezi incelemek yorucu ve yıpratıcı. Metne gerçekte sahip olmadığı (ya da yazarın beceremediği) bir bütünlüğü vermeye çalışıyorsunuz. Kısaca özetlemeye çalışayım.

Yazar kendisinden önce Forum Dergisi hakkında yazarların dergiyi "muhaliflerin dergisi" olarak nitelendirdikleri ve Forum'u üstü örtülü bir biçimde "aydın despotlar" olarak nitelendirdiklerini ve kendisinin de Forum'un yanlış konumlandırılma haksızlığını gidermek amacı ile yola koyulduğunu giriş kısmında belirtiyor (s, VII). Bundan sonra yazar, Forum Dergisini hangi perspektiften incelemeye başladığını ifade etmek için kendisinin Türkiye hakkındaki görüşlerini sıralamaya başlıyor.

Önce Cumhuriyetçi demokrat ideolojisi ile liberal demokrasi ideolojisi arasında bir ayırım yapılıyor. Tartışma Cumhuriyetçilik/liberalizm tartışmasından renkler barındırıyor görünse de, garip bir mantık örüntüsü içeriyor. Mesela yazara göre, "liberal demokrasi tabii hukuk okuluna, Cumhuriyetçi demokrasi pozitivist hukuk okuluna bağlıdır" (s, 2). "Cumhuriyetçi demokrasi, klasik hak ve özgürlüklerin ve diğer tüm hak ve özgürlükler kategorilerinin siyasi iradenin belirlediği hak ve özgürlükler olarak görülür" (2) (anlatım bozuklukları yazarın). "Cumhuriyetçi demokrasinin öznesi orta sınıf, liberal demokrasinin öznesi üst sınıftır" (12).

Bir adım daha öteye gittiğimizde, yazarın savunmaya çalıştığı Cumhuriyetçi demokrat ideolojinin otoriter-korporatist (kimileri buna faşist de diyebilir) renkler taşıdığını görüyoruz. İşte iki örnek;

(Cumhuriyetçi demokrasi ideolojisi)
"...hukukun yani haklar sisteminin siyasi irade tarafından belirlendiği kabulüne dayandığı ve ayrıca toplumun hedefini, tüm toplumun koşullarına ve yapısına en uygun yasaları yapma ve bütünü devamlılığını sağlama olarak belirlediği için; tüm yurttaşların, sınıflaşmış toplumlardaki ifadesiyle; alt, orta ve üst tüm sınıfların avantajına bir düzen öngörmektedir. Devletin veya toplumun üzerinde bir hak veya haklar yoktur, tüm haklar dizisini siyasi irade belirler. Şu halde mülkiyet hakkı veya bir başka hakkın istisnai durumu söz konusu değildir, bütünü çıkarı için bir hak veya haklar üzerinde gerektiğinde kısıtlamaya gidilebilir. Fakat şunun kuvvetle altını çizmek gerekir ki bu kısıtlama ancak ve ancak toplumun bütün çıkarı için yapılabilir. Bütünü oluşturan alt, orta ve üst tüm sınıflardır yani toplumdur, yani ulustur, yani devlettir" (s, 4) (altlarını ben çizdim)

"Oysaki bir Cumhuriyetçi demokrate göre, ulusun ta kendisi devlet aygıtında somutlaşır, yurttaş ulusla vardır, yurttaş ve devlet arasında karşıtlık yoktur, dolayısıyla ezilme de gerçekleşmez. Yani yurttaş devleti kendi dışında görmez, devletle vardır ve

devlet olmadığında bilir ki kendisi de olmayacaktır." (s,7)

Yazar, Cumhuriyetçi demokrasinin karşıtı olarak sunduğu liberal demokrat ideolojiyi gerektiğinde çarpıtarak yansıtmaktan kaçınmaz;

"Dolayısıyla, liberal demokrasinin farklı ve çatışan çıkarların, çoğulcu bir bakış açısıyla mümkün olduğunca tatmin edilmesini, kuramda, toplumun hedefi olarak kabul ettiği, ancak pratikte, sadece üst sınıfın çıkarlarının gerçekleştirildiği görülür" (4)

Öyle ki, liberal demokrat ideolojinin grev hakkına hiçbir sınırlama kabul etmeyeceği incisini bile yazardan öğreniyoruz;

"Sosyal ve iktisadi hak ve özgürlükler kategorisinden grev hakkı ele alındığında, liberal demokrasi ideolojisine göre bu hak her koşulda kullanılabilir ve hakkın kullanımına hiçbir suretle kısıt getirilemez. Ancak cumhuriyetçi demokrasi ideolojisinde, örneğin savaş koşullarında grev hakkının askıya alınması mümkündür.(s, 6)

Yine yazar güya hakşinâşlık gereği, Cumhuriyetçi demokrat ideolojiyi de eleştirmekten geri kalmıyor. Eleştiri, yazarın akıl yürütmesini (ya da yürütememesini) ve sosyolojik kavramları nasıl yanlış ve keyfi bir biçimde kullandığını (ya da kullanmadığını) göstermesi açısından da anlamlı;

"Cumhuriyetçi demokrasiye yöneltilebilecek bir eleştiri varsa, o da, orta sınıf açısından avantajlı bir rejim öngörmesidir. Kuramda her ne kadar bütünlük, toplum demek olsa da, sınıflaşmış bir toplumda da, bütünlük alt, orta ve üst tüm sınıflar olarak tanımlanmış olsa da, pratikte, Cumhuriyetçi demokratik bir rejimde, avantajlı sınıf orta sınıf olacaktır. Çünkü kuramda da, orta sınıfın en kalabalık sınıf olması üzerinden demokrasinin iyi işleyeceği varsayılır. Dolayısıyla, avantajlar hiyerarşisinde, orta sınıfı, alt sınıf ve sonra üst sınıf takip edecektir. (s,5)

Ve nihayet yazar bu tartışma ile hiç ilgisi olmamasına rağmen, 1961 Anayasasının "pozitivist" okula, 1982 anayasasının ise,

"tabii hukuk" okuluna bağlı anayasacılar tarafından hazırlandığı bilgisini eklemekten geri kalmıyor (s, 3-4).

Bütün bunlardan yazarın Cumhuriyetçi demokrasi ideolojisine sahip olduğunu anlıyoruz. Yazar daha sonra, Cumhuriyetçi demokrasi ideolojisi ile özdeş olmadığını (anlaşılmaz bir biçimde)² söylediği Atatürkçülük/Kemalizm'in ne olduğunu bize anlatıyor. Önce, modası geçmiş katı bilim/ideoloji ayrımını, bilimin ideolojilerden ne kadar üstün olduğunu bir kez daha işitiyoruz. Daha sonra ise, Kemalizmin ne bilim ne ideoloji olmadığını, ayrıca bir doktrin, öğretisi ya da felsefe de olmayacağını öğreniyoruz. Atatürkçülük/Kemalizm bunlardan çok daha üstün, yüce, yol gösteren, kutsal bir şeydir. Yazar'a göre;

"Atatürkçülük/Kemalizm bilimsel olan ile ideolojik olan arasındaki mesafenin ulus-devletin üyelerince okunmasını sağlayan kurucu düşüncedir, demek doğru olur. Diğer bir deyişle Atatürkçülük, hem bilimin hem de ideolojilerin oluşabilmesi için bir zemindir. Kurucu düşünce, gerçekliğe ulaşma ve onu yasalar ile belirleme çabasının altyapısını hazırlamayı amaçlar, yurttaşlara kanıtlama ile inandırma arasındaki mesafeyi gösterir." (9)

Yazar fikirlerini açmaya çalışır; "Ata-

2- "Ancak, Kurucu, demokrasinin herhangi bir renginden yana tarafgir durmamıştır." Buna delil olarak, onun liberal demokrat Celal Bayar ile, Cumhuriyetçi Demokrat İsmet İnönü arasında dengeyi hep gözetmiş olması gösterilebilir" (s,1) "Ancak görüşleri ve eylemleri birarada incelendiğinde, onun Cumhuriyetçi demokrasiye daha yakın durduğu varsayımını güçlendirmektedir." (...öte yandan, O, düşüncelerinin kalıplaştırılmasından imtina ettiği için bu yönde kesin bir tespit yapmanın yanlış olacağını da altını çizmek gerekir." (s,1) "Ancak kuruluş aşaması için bir yandan liberal demokratik eğilimlerin gelişmesi için çaba gösterirken diğer yandan da bu kuruluş sürecinin aktarıcı olarak Cumhuriyetçi demokrasiyi seçmiş olduğunun altını çizmek gerekir (s, 2)

türkçülük, bilimin de zeminini oluşturan kurucu düşünce" (s, 9) olduğu gibi, "tüm öğretilerin doğması ve yaşamasının güvencesidir." (s, 10). Sayın Çakmak, bir sonraki sayfada, herhalde yazarken kendisini kaptırdığı heyecandan olsa gerek birbiri ile mantıksal bağlantısı olmayan iki cümleyi art arda getirerek şöyle yazar;

"Kemalizm ve Atatürkçülük yıkılmamıştır ve yıkılmayacaktır çünkü Kemalizm ve Atatürkçülük bir ideoloji değil, tüm ideolojilerin zemini olan kurucu düşüncedir. Bir diğer deyişle, Türkiye Cumhuriyeti devleti yıkılırsa Kemalizm/Atatürkçülük de ancak o zaman yıkılabilecektir" (s, 11)

Yazar kurucu düşüncenin resmi ideoloji olmadığını belirtir fakat bunu açıklamaz.³ Atatürkçülük/Kemalizmin kurucu düşünce olduğunu söyledikten sonra, yazar, dudak uçuklatan şu cümleleri, (vatandaşlığı kendisinin anladığı anlamda Atatürkçü olmaya bağlayan) yazmakta bir sakınca görmez;

"Şu halde, Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes, bu bağı kurucu düşünceden kaynaklandığını bilmesi durumunda yurttaş sayılabilir." Daha açık bir dille, Atatürkçü Kemalist olmadan, liberal demokrat veya sosyal demokrat veya cumhuriyetçi demokrat veya bunların türevleri olamaz" (s, 13)

Yine yazara göre,

"Atatürk'ün yarattığı ve onun takipçileri olanlarında kurumsallaştırmaya çalıştığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk devrim felsefesine bağlılığı esas alır. Şu halde bu felsefeye bağlılıktan uzaklaşıldığında, özgür alanın dışına çıkılır, daha açık bir dille, bu felsefeye sahip çıkmayan kişi, özgürlüğünden vazgeçmiş sayılır" (s, 20)

Dahası var, yazar, TSK'nun bu kurucu zeminin koruyucusu olduğunu da, gayet normal ve olması gereken bir durumu anlatırcasına, şöyle ifade ediyor;

3- "Devletin kurucu düşüncesinin olması ile devletin resmi ideolojisinin olması tamamen birbirinden farklı iki duruma işaret eder." (s, 12)

Türkiye örneğinde bu zemin (kurucu düşünce zemini kasd ediliyor) tahrip edildiğinde, ki zeminin az ya da çok tahrip olması ülkenin gelişmişlik düzeyi ile paralellik arz eder, zemini Türk silahlı kuvvetleri onarır." (s,13)

TSK'nun her müdahalesi kurucu düşünceyi korumak için olmayabilir. Bu halde müdahale onaylanmamalıdır. Böylece iyi müdahale /kötü müdahale ayrımı devreye sokuluyor. Hangisinin iyi hangisinin kötü olduğuna tabii ki, "hakiki" kurucu düşüncenin ne olduğunu bilenler karar verecektir !

"Fakat hukuken yurttaş sayılan ancak fiilen yurttaş olamayan, yani yurttaşlaşmamış kişilerin böyle bir okumayı (müdahalenin kurucu düşünceye uygun olup olmadığı kast ediliyor) yapmakta güçlük çekeceği açıktır." İşte tam da bu noktada aydınların bu okumayı yapması yani rehberlik etmesi beklenir. Aydınların bu okumayı yaparken, kurucu düşünceyi tahrif etmeyeceği varsayılır." (s,13)

Belirtilen aydın rolüne soyunan yazara göre ise tek iyi müdahale 1960 darbesidir, diğerleri ise kötüdür;

12 Mart 1971 Muhtırası ele alındığında, kurucu düşünce ölçeğinden bakıldığında, TSK'nın bunu, özneler koalisyonu adına yapmış olduğu çıkmaktadır. Daha açık bir dille, sağ ideolojilerin özneleri adına yapılmıştır. Yani zemin, kurucu düşünceye uygun olarak tamir edilmemiştir." (s,14)

"12 Eylül darbesi ile ise zemin aslına uygun olarak onarılmak yerine, zeminin taşları sökülüş, yerine yenileri takılmış, zeminde çatlaklar oluşmuştur" (s, 14)

"Mesela, 28 Şubat 1997 tarihindeki muhtıra ele alındığında, bu muhtıra ile zemindeki çatlakların onarılmak yerine çatlaklar üzerine cila çekildiğini görmek aydının görevidir" (s, 14) (vurgular benim)

Birdenbire, bu Cumhuriyetçi Demokrasi, Kemalizm/Atatürkçülük tartışması nereden çıktı diye sorabilirsiniz zira tezin konusu bu değil. Anlıyoruz ki, Forum dergisini yerli yerine oturtmak için bunca söz söylenmiş. Sayın Çakmak'a göre, Forum dergisi işte bu

görevi (kurucu düşünce Kemalizm/Atatürkçülüğü anlayan ve buna uygun olarak davranan) yerine getiren aydınların dergisidir. "Derginin, kurucu düşünceyi, Atatürk'ün öngördüğü şekilde aslına uygun olarak kabul etmek suretiyle okuyabilmiş olması, onun, Türk siyasal yaşamında istisnai bir dergicilik örneği teşkil etmiş olduğuna delil olarak gösterilebilir." (s, 17) (Yazara göre, Forum bu açıdan Kadro ve Yön dergisinden de farklılaşmaktadır.) Çalışmanın amaçlarından biri de "bugün Türkiye'de eksikliği duyulan ama bir zamanlar var olan, bireysel kurtuluş kaygısı gütmeyen Türk aydın modelini ortaya koymak..." olarak belirtilmiştir. (s, 23)

38 sayfa süren bu tartışmayı yaparken yazar, sadece bir (evet yanlış okumuyorsunuz) akademik kaynağa referans vermiştir. Sanki, ideoloji/bilim tartışması hiç olmamıştır. Sanki Cumhuriyetçilik/liberalizm tartışması yazarın keşfidir. Sanki Kemalizm üzerine başkaları hiçbir laf söylememiştir. Sanki yazar, akademik bir tez değil de bir parti belgesi yazmaktadır.

Daha da garibi yazarın referans verdiği yabancı dilde tek kaynak "Britanya'da Darbe" başlığını taşıyan (s, 15) muhtemelen Marksist "Socialist Workers Party" nin (Labour Party-İşçi Partisi ile karıştırılmamalıdır) yayımladığı bir broşür ya da makaledir.⁴ Ankara'daki kütüphanelerde bulamadığım bu makaleden Sayın Çakmak'ın anladığı şey, İngiltere'de 1968,1974, ve 1979 yıllarında üç askeri darbe teşebbüsü olduğu ve bunların İngiliz aydınlarının müdahalesiyle engellendiğidir! Aydın sorumluluğunu taşıırken Sayın Çakmak, İngiliz aydınlarının bu müdahaleyi engellerken kurucu düşünceye uygun davranıp davranmadıkları sorusuna cevap aramaktadır. Sayın Çakmak'a

göre evrimci İngiliz geleneği nedeniyle, aydınların bu üç darbe teşebbüsüne karşı çıkmaları kurucu düşünce ile uyum içindedir. İşte alıntının tamamı;

"1968, 1974, ve 1979 yıllarında üç askeri müdahale girişimi de İngiliz aydınları tarafından engellenmiştir. Burada İngiliz aydınlarının askeri müdahaleleri engellemelelerinin aydın sorumluluğu ile bağdaşır bağdaşmadığının cevabını Britanya kurucu düşüncesinde aramak gerekir. İngiliz demokrasi geleneği, devrimci değil, evrimciliği esas aldığından, İngiliz aydınlarının da aydın sorumluluğu ile bağdaşır davrandıklarının altını çizmek gerekir. (s, 15),

Demek ki, Britanya kurucu düşüncesi evrimciliği değil devrimciliği esas alsaydı, aydınların bu darbe teşebbüslerine karşı çıkmaları gerekirdi ! Türk kurucu düşüncesinin "devrimci" olduğu gözönüne alınunca, Türk aydınlarına ne gibi görevler düştüğü böylece açıklığa kavuşuyor !

Bu noktayı belirttikten sonra, kaynaklar meselesine tekrar dönmemiz gerekiyor. Zira burada belirtilmesi gereken bir başka vahim husus daha var. Çalışmada referans verilen toplam kaynak sayısı 75 adettir. Tezin arkasında gösterilen kaynakça da ise, 278 kaynak gösterilmiştir. Üstelik, referans gösterilen 75 kaynak arasında, Türkiye ile ilgili olmayan kavramsal/kuramsal kaynak sayısı sadece 5 (yazıyla beş) adettir. Bunlar ise, eskimiş, modası geçmiş konuyla ilgisi çok zayıf kaynaklardır. Evet, kaynakça fetişizmi yapmamak gerekir ancak bir lisans ödevinde bile, daha fazla kavramsal/kuramsal kaynağa referans verilmesi gerekirken, bu haldeki bir tezin "doktora tezi" olarak kabul edilmesi vahimdir. İşte yazarın referans verdiği "teorik" eserler";

Georges Burdeau, *Demokrasi-Sentetik deneme*, Ankara, 1964, (s, 312)

Maurice Duverger, *Siyasal Partiler*, Ankara, Bilgi, 1974, (s, 151)

Maurice Duverger, *Seçimle Gelen Krallar*, İstanbul, Kelebek, 1975, (s, 98)

Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, Bi-

4- Ted Grant, "A coup in Britain" Socialist Party, (ed) *The State, A Warning to the Labour Movement*, London, Militant Publishing, 1983.

lim Sanat yayınları, 1999, (s, 47)

Ted Grant, "A coup in Britain" Socialist Party, (ed) *The State, A Warning to the Labour Movement*, London, Militant Publishing, 1983 (s, 15)

Bundan sonra da yazar incilerine –hiçbir referans ya da tartışma ihtiyacı duymadan- devam eder. Sadece Forum dergisi ele alınmaz, Forum Dergisi vesilesiyle yazar bize kıymetli görüşlerini de açıklama fırsatını kaçırmaz. Yazara göre;

"Türk siyasi, iktisadi ve toplumsal hayatına dair bugün karşılıklı kalınan sorunların köklerini 1923-1950 arasında değil, 1950-1960 arasında aramak gerekir. Bu on yıllık zaman dilimi, 1960'lı ve 1970'li yıllardaki sorunların tohumlarının atıldığı dönemdir. Nitekim 1971 müdahalesi ve 1980 askeri darbesini hazırlayan sebepler Menderes hükümetinin uygulamalarının sonuçlarıdır." Kaldı ki, 1980 darbesi sonrası içinde nedensellik bakışı ile ülkenin karşılıklıya kaldığı sorunların nedenlerini 1950-1960 arası uygulamalarda aramak abartılı olmayacaktır" (s, 21)

Tabii, 1923-1950 arası altınçağdır ve "demokratiktir." Bu dönemin neden "demokratik" olarak nitelendirilmesi gerektiği konusunda şöyle bir cümle ile karşılaşılıyor;

"1923-1950 arası döneme dair "demokratik" nitelendirmesi yapmak için sadece 'siyaset ağalığı' kurumunun oluşmamış olması bile tek başına delil tespit edebileceği gerçeğinin ihmal edilmemesi gerekliliğidir" (s, 21) ..... Bilindiği üzere, 1950-60 arası dönemin en belirgin özelliklerinden bir tanesi de yeni ağalık müesseselerinin oluşmasıdır: Baraj, köprü yapımının sonucu olarak 'su ağalığı', 1950'lerin sonlarına doğru toprak ağalığı birikiminin hafif sanayiye dönüşmesi le 'sanayi ağalığı', dış kaynaklara bağımlılığın artmasının bir sonucu olarak 'kredi ağalığı', din istismarcılığının ürettiği 'din ağalığı' ve tüm bu ağalıkların hem yaratıcısı hem de sonucu olarak 'siyaset ağalığı.'" (s, 22)⁵

5- İlerleyen sayfalarda ise şöyle bir yazı okuyoruz. "Nitekim 1924 Anayasasının uygulandığı dönemde aynı anayasayı, uygulayan CHP iktidarı 1950 yılına kadar demokratik anlayışa

İlk 38 sayfa içinde yaklaşımını netleştirdiğini düşünen yazar, daha sonra tezin ana metnine girişmektedir. Tek satır aralığı ile yazılmış olan ve tam 700 sayfa olan tez, çok daha kısa ve özlü bir anlatım yerine, yazarlardan bazen bir tam sayfa tutan alıntılar yaparak, dağınık bir anlatım yolu seçmiştir. (bazı örnekler için bkz, s, 80, 147, 156, 168, 169, 183, 192, 195, 196, 198, 209, 210, 211, 223, 228, 247, 253, 434, 435, 461, 462, 480, 482, 487, 489, 491, 494, 495, 496, 510, 516, 531, 556, 557, 582, 590, 596, 610, 612, 638 ve daha niceleri). Beklenebileceği Forum yazarlarının görüşlerini "aynen" aktarırken Sayın Çakmak kendi değerli görüşlerini belirtmekten de geri kalmamıştır. İşte bazı örnekler;

"Çünkü dergi ilk sayısından itibaren topluma tepeden bakan aydınları karşısına almıştır" (s, 47)

"Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nde üç seçkin grup vardır: askeri seçkinler, ulema ve padişahın etrafındaki sivil yöneticiler. Bu üç seçkin gruptan askerler ve bürokratlar Osmanlı Devletini çöküşten kurtarmak için onu ileriye itmeye çalışırken, ulema geriye çekmeye çalışmıştır." (s, 91) (vurgular benim)

"Milli şeflik; Atatürk'ün ölümünden sonra da; 'sanayileşme, üretim gelişme ve tüm bunlar için çok çalışmayı temin etmek' için kullanılmış bir formüldür. Bir benzetme yapmak gerekirse, İnönü, canı 'çikolata isteyen çocuk Türk demokrasi'sini bir ebeveyn disiplini ile yani milli şeflik ile 'spor yapmaya ve ıspanak yemeye' teşvik etmiştir. Çocuğun sağlıklı beslenme ve yaşama alışkanlığı kazandığını düşündüğü zaman ise disiplini kaldırmıştır." (s, 98)

"çünkü 1960'lı yıllardan itibaren, artık 'muhafazakar seçmen' yerini 'gerici taraftara' bırakmıştı"... (s, 151)

"ancak hemen belirtmek gerekir ki Türkiye, Kore savaşı için asker göndermeseydi de -ki 721 Türk askeri bu savaşta ölmüştür- NATO'ya üye olacaktı." (s, 561)

bağlı kalırken, 1950-1960 arasında aynı anayasaya dayanarak DP iktidarı, antidemokratik uygulamalara imza atmıştır." (s, 647)

"Oysaki askeri müdahalelerin kendisi (27 Mayıs darbesi kast ediliyor) işte bu halk yığınları için yapılmıştı ve kalabalıklar Onar'ın işaret ettiği gibi, (Sıddık Şami Onar'a herhangi bir referans yok) olgunlaşmamış olduğundan kendi çıkarını gözetmekten uzaktı. Zaten 1961 seçimleri de bu gerçeği doğrulayacaktı" ... (s, 645)

"CHP, seçkinci demokrat bir anlayışla anayasanın hazırlanmasının karşısında durmuştu, ama halk yığınları, yurttaş bilincinden uzak olduğundan CHP'yi 'seçkinci (!) görüyorlardı ya da daha doğrusu 'gördürüyorlardı.' (s, 645)

Yazar, inandıklarını savunma yolunda o kadar ileri gitmektedir ki, artık yazılanların apaçık bir biçimde bilinenlerle çelişip çelişmediğini dikkate almak durumunda hissetmemektedir, kendini. Mesela yazara göre;

"devletçilik uygulamaları döneminde kaybolan aferistler DP iktidarı döneminde yeniden türemişlerdir." (s, 454).

"Aferist" kelimesinin literatüre tek parti döneminde ayyuka çıkan siyasi bağlantılar yoluyla zenginleşme olgusunu ifade etmek için kullanıldığını sağır sultan bile bilirken, bu satırları yazabilen birine ne denilebilir ?

Bir başka örnek;

"Metin olarak 1961 anayasası, daha demokratik olmasına rağmen, Adalet Partisi hükümetleri döneminin (herhalde 1965-1971 dönemi kast ediliyor) 1923-1950 arası dönemden daha demokratik olduğunu iddia etmek oldukça güçtür." (s, 647).

Aynı teşhisi destekleyen bir diğer örnek;

"Bu vergiye (Varlık Vergisi kast ediliyor) yönelik iddia, verginin azınlıklara yönelik çıkartıldığı şeklindedir. Kuşkusuz bu iddia doğru değildir: nitekim bunun için sadece kanun metnine bakmak dahi yeterlidir" (s, 455)

Demek ki, Varlık Vergisinin azınlıklara yönelik olması için, kanun metninde özel olarak belirtilmesi gerekiyordu! Burada belirtilmediğine göre hiçbir sorun yoktur. Bu gerçek de böylece açığa çıkmış oluyor.

Bütün kötülüklerin kaynağı olarak 1950-60 dönemi gösterilmişti. Yazar ilerleyen sayfalarda, konuyu açıyor. Mesela şöyle bir katkı ile karşı karşıyayız;

"Son tahlilde, Demokrat Parti iktidarı eğer isteseydi Türkiye'de ağır sanayi yatırım hamlesini başlatabilirdi. Bunun için uluslararası sistemden kaynaklı bir engel yoktu" (s, 551)

Zaten masonluk da bu dönemde canlanmıştı !

"1935 yılına kadar varlığını sürdüren mason locaları, Atatürk tarafından kapatıldıktan sonra, tıpkı İslami tarikatlar örneğinde olduğu gibi, yok olmamış sadece yer altına inmiştir. Masonluk, 1950'lerde tekrar yer üstüne çıkmıştır." (s, 695)⁶

Yazar o kadar katı ki, İsmet İnönü CHP'sini bile 1960'lı yıllarda Cumhuriyetçi demokrat çizgiden sapmakla eleştiriyor (s, 23) ! Üstelik, her zamanki savrukluğuyla, CHP'nin Cumhuriyetçi demokrat çizgiden 1965'te (İnönü'nün CHP'nin ortanın solunda bir parti olduğunu açıkladığı tarih) mi yoksa 1966'da (Bülent Ecevit'in CHP genel sekreterliğine geldiği tarih) mı ayrılmış sayılacağı konusunda da karar verememiş görünüyor ! Zira bu iki tarih ayrı sayfada, CHP'nin cumhuriyetçi demokrat ideolojiden uzaklaştığı tarih olarak verilmiş.

Burada küçük bir parantez açalım. Bir doktora öğrencisi -benim- "otoriter" olarak nitelendirdiğim bir dünya görüşünü savunabilir. Böyle bir teze danışmanlık yapmam ancak sırf orada yazılanlarla anlaşmadığım için o tezi kabul etmemek gibi bir yola gitmeyi de düşünmem yeter ki aday görüşlerini savunurken belli bir akademik düzeyi tutturabilirsin. Yeter ki aday alternatif açıklamalarla diyaloga girsin, kendi görüşlerini bildiğince makul bir biçimde temellendirsin, olgularla alay edercesine seçici davranmasını

6- "Ancak" der yazar "ancak şunu inkar etmemek gerekir ki, mason locaları Türkiye'de laikliğin yerleşmesine önemli katkı sağlamıştır" (s, 694)

ve nihayet saldırgan ve kendi savunduğunun doğruluğunu her fırsatta gözümüze sokan dogmatik bir eda takınmasın, böyle bir dil kullanmasın. Sayın Çakmak'da hiç olmayan şeyler bunlar.

Daha açık bir ifadeyle, eğer bir doktora tezinde, Kemalizmin/Atatürkçülüğün demokrasiye değer vermeyen bir yorumu yapılacaksa (ya da öyle bir yorum üzerinden bir Türkiye okuması yapılacaksa) –ki yapılabilir ve yapılmalıdır- bu işe kalkışan kimse, yaptığı işi, piyasada bolca bulunan propagandist, sıg benzerlerinden farklılaştırmak durumundadır. Zira bu isimlerin akademik ünvanların, bir "bilim" kurumunca onaylanmış olma iddiasının, sağladığı düşünülen prestijden faydalanmak gibi bir kaygıları yoktur.

Parantezi kapattıktan sonra devam edelim. Sayın Çakmak, bizi Türkiye hakkında aydınlattığı gibi, teorik konularda bilgilendirmekten de geri kalmıyor. Çizgisini değiştiren Forum Dergisi yazarlarından (evet tezin sorularında, s. 690-699, çizgisini değiştiren ve değiştirmeyen Forumcular diye ayrı bir kısım var) biri olarak gördüğü Mete Tunçay'dan bahsederken literatüre "liberal sosyalizm" kavramını da hediye ediyor. Bu eğitimdekilere liberal sol ya da özgürlükçü sol denildiğini belirten yazara göre;

"liberal sosyalizmin sınıfsallıkla bağı mevcut değildir. İdeoloji oluşturulurken, Marksist sosyalizmin, 'Marksist' kısmı atılmış bunun yerine 'Liberal' getirilmiştir." (s,694, dipnot 832)

Evet işte bu kadar basittir.

Yazara göre, "Murat Belge, Ahmet İnel, Tanıl Bora, *Birikim* Dergisi grubu, Baskın Oran, ÖDP bu ideolojinin temsilcileri arasındadırlar." (s, 694, dipnot 832) Ve bu isimlerin "klasik hak ve hürriyetler fetişizmi" yapmak ve "bireysel kurtuluş kaygısı" içinde olmak gibi günahları vardır ! Ancak bunun da anlaşılır sebepleri vardır. Yazar bizi aydınlatmaya devam ediyor;

"...bugünkü liberal sosyalistlerin birçoğunun, 1980 öncesinin Marksist sosyalistleri oldukları, 12 Eylül rejiminde ağır işkencelere maruz kaldıkları hatırlandığında, liberal sosyalizmin 'iki arada bir derede' belirsizliklerden belirlenim oluşturma çabasını anlamlandırmak güç değildir. Onların, klasik hak ve özgürlükler fetişizmi yapmaları ve bireysel kurtuluş kaygısı içinde olmaları da anlaşılabilir bir durumdur" (s,694, dipnot)

Bütün bu inciler arasında yazar asıl konusu olan Forum Dergisi ve Forumcular hakkında dişe dokunur hiçbir şey söylemiyor. Sayfalarca devam eden alıntılar ve bu alıntıların değindiği konular hakkındaki yazarın dogmatik görüşleri dışında bir şey bulamıyoruz. O kadar ki, Forum dergisi ve Forum yazarları hakkındaki en derli toplu çalışmalardan yazar haberdar bile görünmüyor.

Tahmin edileceği gibi, yazarın akademik çalışmalarda olması gereken alıntı ve dipnot kurallarına uymak gibi bir alışkanlığı da yok. Mesela, tezin 574'üncü sayfasında tırnak işareti (" ") içine alınmamış söyle bir paragraf vardır;

"7 Mayıs 1948 tarihinde Batı Avrupa ülkelerinden gelen temsilcilerle bir Avrupa kongresi toplandı. Kongrede kurulan 'Avrupa hareketi' adlı örgüt bütününcü yönündeki eğilimleri hızlandırdı. 5 Mayıs 1949 tarihinde Avrupa Konseyi kuruldu. Avrupa konseyi siyasi bir örgüttü. Marshall planı yardımlarının Avrupa devletlerine eşgüdüm çerçevesinde dağıtılabilmesini sağlamak için aynı yıl Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECC) kuruldu. İşte Avrupa Devletlerinin savaşın yıkıntılarını gidermek için biraraya geldiği bir ortamda, 9 Mayıs 1950'de Fransa Dışişleri Bakanı Schuman'ın açıkladığı Schuman Deklarasyonuna göre, Ruhr bölgesinde bulunan zengin kömür yatakları ve çelik tesislerinin işletilmesi için Avrupa ülkelerinin üye olacağı uluslararası bir örgüt kurulacaktır."

Sayın Çakmak bu paragrafın altına eklediği dipnotta, Baskın Oran, *Türk Dış Politikası cilt 1*, s, 810-813'e referans vermektedir.

Kaynak kontrol edildiğinde paragrafın hemen hemen hiç değiştirilmeden alındığını görüyoruz. Oysa yazarın bu paragrafı ya tırnak içine alması ya da, yeniden özetleyerek yazması gerekirdi. Paragrafın kitaptaki orijinal hali (s, 809) şöyle;

"7 Mayıs 1948 tarihinde çeşitli Batı Avrupa ülkelerinden gelen temsilcilerle bir Avrupa kongresi toplandı. Kongrede kurulan 'Avrupa hareketi' adlı örgüt bütünleşme yönündeki eğilimleri hızlandırdı. 5 Mayıs 1949 tarihinde Avrupa Konseyi kuruldu. Avrupa konseyi siyasi bir örgüttü. Marshall planı yardımlarının Avrupa devletlerine eşgüdüm çerçevesinde dağıtılabilmesini sağlamak için aynı yıl Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECC) kuruldu. İşte Avrupa Devletlerinin savaşın yıkıntılarını gidermek için biraraya geldiği bir ortamda, 9 Mayıs 1950'de Fransa Dışişleri Bakanı Schuman'ın açıkladığı Schuman Deklarasyonuna göre, Ruhr bölgesinde bulunan zengin kömür yatakları ve çelik tesislerinin işletilmesi için Avrupa ülkelerinin üye olacağı uluslararası bir örgüt kurulacaktı"⁷

Bu tarz akademik alıntı ve referans verme kurallarına aykırı çok fazla örnek mevcut. Mesela sayfa 541-542'de Mustafa Kemal Atatürk'ten uzun alıntılar yapılmış fakat herhangi bir referans verilmemiştir. Bir başka yerde (s, 670), Osman Doğru, *27 Mayıs Rejimi*, (Ankara, İmge, 1998) s, 44-48'e referans verilmiştir. Doğru'nun eserinde referans verilen sayfa ile, tezde tartışılan konu arasında ilişki yoktur. 1961 Anayasasının Başlangıç kısmında sözü edilen direnme hakkı konusundaki alıntıya referans olarak, gazeteci Ali Gevgilili'nin *Yükseliş ve Düşüş* (İstanbul, Altın, 1981) isimli ilgisiz çalışmasına atıfta bulunulmuştur (s, 133). Maksat, Ali Gevgilili'ye referans verilmiş olsun ! Bülent Tanör'ün, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri* isimli kitabının iki ayrı baskısına (1996, Afa, İstanbul) ve (Yapı Kredi, İstanbul, 2005) iki

7- Yazar yine tırnak işareti kullanmadan, Oral Sander, *Türk-Amerikan İlişkileri, 1947-1964* (Ankara, 1979) s, 202' deki bir paragrafı referans göstererek aynen almıştır. (s, 560)

ayrı yerde sırasıyla s, 114, ve s,682 referans verilmiştir. Örnekler çoğaltılabilir.

Danışman ve Jüri Üyeleri Ne İş Yaparlar ?

Bu tezin danışmanı Prof. Dr. Türker Alkan'dır. Siyaset Bilimi Profesörü ünvanını taşıyan Sayın Alkan, AÜ, İletişim Fakültesi'nden emekli olduktan sonra 2004-2007 yılları arasında benim de mensubu olduğum Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde görev yapmıştır. Birlikte çalıştığımız süre içinde kendisinden bir şeyler öğrendiğim, kişiliğine saygı duyduğum insanlardan biri olan Sayın Alkan, bilindiği gibi Radikal gazetesinde köşe yazarlığı da yapmaktadır.

Doktorasını Güney Kaliforniya üniversitesinde tamamladığı gibi, yazdığı çoğu yazı belli bir düzeyin altına düşmeyen –en azından hiçbir şekilde Sayın Çakmak'ın yazdıklarıyla karşılaştırılmayacak olan- Sayın Alkan, tez diye sunulan çalışmanın ne kadar sorunlu olduğunu herhalde görmüş olmalıdır. Zaten bunu görmek için akademik ünvan sahibi olmak gerekmez; makul bir lisans eğitiminden geçmek yeterlidir.

Sayın Alkan, varolan literatürle hiç hesaplaşmadığı gibi, basit mantık kuralları ve açıkça bilinen olgularla dalga geçen ve bunu da saldırgan bir üslupla yapan bir tezin altına nasıl danışman olarak imza atabilmiştir ?

Tez okunmamış mıdır ? Yoksa Sayın Alkan, neler doktora tezi olarak geçiyor, bu öğrenci de zaten Kemalist/ Atatürkçü olduğunu başta beyan etmiş fazla uğraştırmayalım mı demiştir ?

Sayın Alkan'ın bir doktora tezinden beklentisi bu kadar düşük müdür ? Diğer bir deyişle kendi yazdıklarına uyguladığı standartları –karşısına daha sonra meslektaş olarak çıkacak- doktora öğrencisinden beklememekte midir ? Beklemiyorsa, kendisinin akademik standartlar, iş ahlâkı, ciddiyet gibi

konularda yazdığı yüzlerce yazı sadece başkalarının uyması için mi yazılmıştır ?

Yoksa aklımıza gelmeyen başka bir sebep mi vardır ?

Bu olasılıkların her biri başlıbaşına vahim bir durumu işaret etmektedir. Ve başlangıçta anlatılmaya çalıştığım akademik sorumluluk duygusunun, bu duyguya sahip olduğunu düşündüğünüz insanlarda bile ne kadar zayıf olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır.

Sayın Çakmak'ın doktora tezini oybirliği ile kabul eden diğer isimlere bakıldığında yine akademik kalite kontrol kanallarının nasıl işlemediğinin çarpıcı bir örneği ile karşılaşırız. Bu olayda, tez konusu ile ilgisi çok zayıf ya da hiç olmayan kişileri jüri üyesi olarak görmekteyiz. Jüri üyeleri şu isimlerden oluşmaktadır.

Prof.Dr. Bilsay Kuruç (İktisat Profesörü, AÜSBF'den emekli ve herhangi bir üniversitede görevli değil)

Prof.Dr. Erdal Onar (Anayasa Hukuku Profesörü, AÜ. Hukuk Fakültesi öğretim üyesi)

Prof.Dr. Ünsal Yavuz (Tarih Profesörü, DTCF'den emekli, Başkent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi öğretim üyesi)

Prof. Dr. Ergin İğrek (İktisat Profesörü, Gazi Üniversitesi'nden emekli, Çankaya Üniversitesi öğretim üyesi)⁸

Görülebileceği gibi, tez danışmanı olan Prof. Dr. Türker Alkan dışında kalan diğerleri siyaset bilimcisi değillerdir. Profesör Yavuz ve Profesör Kuruç Cumhuriyet'in ilk yılları hakkında çalışmaları olan isimlerdir.⁹ Bu ne-

denle bu iki ismin jüride yer alması o kadar garip kaçmayabilir. Fakat, Anayasa Hukuku Profesörü Sayın Erdal Onar ile İktisat Profesörü Sayın Ergin İğrek'in hangi sıfat ve uzmanlık bilgisi ile bu jüride yer almayı kabul ettiklerini kestirebilmek zordur. Sayın Kuruç, Sayın Alkan ve Sayın Yavuz'un ortak özelliklerinden biri 1923-1950 dönemine ve genel olarak "Kemalizm/ Atatürkçülük" olarak formüle edilen dünya görüşüne sempatiyle bakan isimler olmalarıdır. En azından yazdıklarından ve söylediklerinden tespit edilen şey budur. Bunu eleştiri anlamında değil, jüri üyeleri arasında bir ortak noktayı tespit etmek için belirtiyorum. Acaba, Sayın Çakmak jüri üyelerinin bu eğilimlerinin kendisine faydalı olabileceğini mi düşünmüştür ?

İşin garip tarafı, Sayın Çakmak'ın doktora yaptığı SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünden bir tek kişi bile jüride değildir. Bırakın SBF'yi, AÜ Hukuk Fakültesi'nde görev yapan Sayın Onar dışında Ankara Üniversitesi'nden kimse yoktur. Mesela, 1950-60 dönemini çalıştığı gibi, Kemalist/Atatürkçü sempatiyi en az diğer jüri üyeleri kadar güçlü olan Sayın Prof.Dr. Cem Eroğul herkesçe bilinen akademik titizliği ve kalite kaygısı nedeniyle mi böyle bir jüriye davet edilmemiştir ?

AÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsünden elde ettiğim bilgiye göre jüri oluşumunda son sözü ilgili ana bilim dalları söylüyor. Adayın doktora yaptığı anabilim dalı onay verdikten sonra enstitü kararı onaylamakla yetiniyor. Bu olayda da, düzenlemelere aykırı bir durum söz konusu değil.

Ekonomi, Ankara, Bilgi, 1987; Belgelerle Türkiye İktisat Politikası, 1933-1950, iki cilt, Ankara, SBF Yayınları, 1993; Ünsal Yavuz, *Atatürk: İmparatorluktan Milli Devlete*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1990; *Atatürk ve Çağdaşlaşmanın Temel İlkeleri*, Ankara, Önel, 1997). Sayın Ergin İğrek'in basılı herhangi bir kitabı bulunmamaktadır.

8- AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden öğrendiğime göre, jüride SBF öğretim üyesi, Prof.Dr. Ömür Sezgin de varmış ancak geçerli mazeret beyan ettiği için yedek üyeler arasında bulunan Sayın İğrek jüriye dahil olmuş.

9- Bkz, Bilsay Kuruç, *Mustafa Kemal Döneminde*

Bu noktada diğer jüri üyelerine de benzeri soruları sormak gerekiyor. Bilimadamı ünvanını taşıyan bir kişi neden konuyla ilgisinin çok zayıf olduğu bir alanda jüri üyeliğini kabul eder? Bu kadar eleştiriye açık bir çalışmayı hangi saiklerle onaylar? Akademik standartlar mı bilinmemektedir? Mesela, AÜ Hukuk Fakültesinde öğrenciyken, sırf anayasa hukuku dersini kendisinden dinlemek için ders verdiği sınıfa gittiğim Sayın Onar, Sayın Çakmak'ın, hukuk devleti ilkesinin reddi anlamına gelen sözlerini farketmemiş midir ?

Toparlayalım; ortada yönettiği doktora tezine gerekli ilgiyi göstermeyen, kendisinin iyi bildiği akademik standartları doktora öğrencisinde aramıyor gibi görünen bir danışman, konuyla ilgileri zayıf olduğu halde jüri üyeliğini kabul eden ve "çok büyük ihtimalle" tezin tamamını okumadan (okuyup da onay vermiş olma ihtimalleri daha da ürkütücü !), diğerleri nasıl olsa okumuştur diyerek onay verme ihtimalleri yüksek olan öğretim üyeleri var. Bütün bunlara bir de jüri üyeleri belirlenirken, muhtemelen iş yoğunluğu nedeniyle, inisiyatifi tamamen öğrenciye ve kendi fakültesinde bile çalışmayan bir danışmana bırakmış görünen bir anabilim dalını da eklemek gerekiyor.

Bu halde, ortaya çıkan sonuçtan Sayın Çakmak kadar, başta danışman olmak üzere tez izleme jürisi marifetiyle tezi başından sonuna kadar takip etmeleri gereken diğer jüri üyelerinin de sorumlu olduğunu söylemek herhalde abartılı olmaz. Evet, doktora tez, yazma aşamasına gelmiş biri, işin alfabesini öğrenmiş olmalıdır. Ancak, kişi bunu bilmiyorsa, danışman ve diğer jüri üyeleri bu standartları hatırlatmak, eğer kişi ısrarlıysa teze onay vermemek, durumundadırlar. Varlık sebepleri budur. Bu görevi, sebebini bilemediğim ancak tahmin yürütebildiğim saiklerle, yapmamak sorumsuzluktan başka ne şekilde nitelendirilebilir?

Burada bir noktanın altını kalın çizgilerle

bir kez daha çizmek isterim. Verdiğim örnekte, jüri üyelerini çoğunun Kemalizm / Atatürkçülük diye ifade edilebilecek fikirlere sempatiyle yaklaşan kişilerin olması, sözünü ettiğim durumun sadece bu eğilime sahip insanlar arasında yaygın olduğu anlamına gelmemeli. Akademik standartların, siyasal sempatiler için içine girdiğinde ya da umursamazlık, ciddiyetsizlik gibi başka nedenlerle bir kenara itilmesi eğilimi kendilerini liberal, milliyetçi/muhafazakâr, sosyalist, demokrat, İslamcı (ve her ne ise) olarak niteleyenlerde de -değişen derecelerde olmak kaydıyla- yaygın olsa gerektir. Esasen sorun, akademik standartları her şeyin üzerinde tutma bilincinin içselleştirilememesi sorunudur. Akademisyen sorumlululuğundan bahsederken, şu kısa anekdotu analım.

Ernest Hirsch Nazi rejiminden kaçarak Türkiye'ye gelen Hukuk Profesörlerinden biridir. 1945 yılı bahar döneminde AÜ. Hukuk Fakültesi'nde Ernst Hirsch'in verdiği Ticaret Hukuku dersinden başarısız olan öğrenciler arasında dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun oğlu da vardır. Bir başbakanın oğlunun bir dersten kalması ihtimalinden rahatsızlık duyan dönemin dekanı Prof.Dr. Sabri Şakir Ansay, kendisine gelip bu notu değiştirmeniz lazım dediğinde, Hirsch, bu talebi reddetmiştir. Daha sonra dekanın "kendinizi düşünmeseniz bile beni düşünün, dekan olarak mevkiimi düşünün. Başbakan bize neler eder. Mutlaka değiştirmek zorundasınız bu notu, mecbursunuz" şeklindeki itirazına, "hiçbir şeye mecbur değilim, Sayın Dekan. Verdiğim notlara siz karışamazsınız. Bu iş burada biter" diye cevap verir.¹⁰

10- Ernst E. Hirsch, *Anıların-Kayzer Dönemi, Weimar Cumhuriyeti, Atatürk Ülkesi*, Ankara, Tübitak, 1997, s. 332-333. Kitap ilk kez 1982 yılında Almanca yayımlanmıştır. Bilebildiğim kadarıyla, Hirsch'in bu anlatımının gerçeği yansıtmadığına ilişkin herhangi bir itiraz vaki değildir.

Türk vatandaşlığını binbir güçlkle daha yeni (1943 yılında) almış, gidecek herhangi bir "vatani" olmayan Ernest Hirsch, akademik ilkelerini, işini ve belki de yeni ülkesinde yaşama hakkını bile kaybetme riskini göze alarak -zira rejim tek partili rejimdir- savunmaktadır. İşte, akademisyen ahlâkının içselleştirilmesi dediğim şey budur.¹¹

11- Akademisyen ahlâkı derken, akademisyenliğin diğer mesleklerden daha yüksek ahlâki standartlar gerektirdiğini ima etmediğimi

Üniversitelerimizin sorunlarını tartışırken bu noktayı hiç gözden kaçırmamamız gerekiyor. Zira, düşünce özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar, kaynak yetersizliği, ders yükü gibi sorunlar biraz hafiflese bile, bu alanda mesafe al(a)madığımız takdirde, arzu ettiğimiz üniversite ortamına hiçbir zaman kavuşamayacağız. □

---

belirteyim. Kastettiğim, her meslek sahibinde bulunması gerektiğini düşündüğüm, yaptığı işin asgari gereklerini yerine getirme bilincidir.